

Информация относно Категоризация на неприятеля *Paracoccus marginatus* за територията на Европейския съюз

Панелът по здраве на растенията (Панел PLH¹) на Европейския орган по безопасност на храните (ЕОБХ) е извършил категоризация на неприятеля *Paracoccus marginatus* за територията на Европейския съюз (ЕС).

Paracoccus marginatus развива няколко поколения годишно. Той е типичен полифаг, нападащ растения от около 172 растителни рода, принадлежащи към повече от 54 ботанически семейства. Някои от основните гостоприемници на *Paracoccus marginatus*, (патладжан, тигер, картоф, домати, обикновен фасул, папуда, царевица, слънчоглед, соя, памук, лоза, нар, лимон, грейпфрут, портокал, авокадо, финикова палма, и босилек) се отглеждат в ЕС.

Неприятелят произхожда от Централна Америка. През 90-те години на миналия век започва да се разпространява в Карибския регион. Към настоящия момент се е разпространил и в Африка и Южна Азия.

Paracoccus marginatus Williams and Granara de Willink 1992, не е включен в приложение II на Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията², като карантинен вредител, който е от значение за ЕС, но растенията гостоприемници, растителните продукти и другите обекти, които са гостоприемници на Paracoccus marginatus, се регулират с мерките, посочени в същия регламент.

Растенията Jasminum polyanthum (многоцветен жасмин), Persea americana (авокадо) и Momordica charantia (момордика/горчива краставица), които са гостоприемници на Paracoccus marginatus, са включени в приложение I към Регламент за изпълнение (ЕС) 2018/2019 на Комисията³ като „високорискови растения“. Въвеждането

¹ Panel on Plant Health (PLH)

² Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията от 28 ноември 2019 г. за установяване на еднакви условия за прилагане на Регламент (ЕС) 2016/2031 на Европейския парламент и на Съвета по отношение на защитните мерки срещу вредители по растенията и за отмяна на Регламент на Комисията (ЕО) № 690/2008 и за изменение на Регламент за изпълнение (ЕС) 2018/2019 на Комисията. OJ L 319, 10.12.2019 г., стр. 1-279,

³ Регламент за изпълнение (ЕС) 2018/2019 на Комисията от 18 декември 2018 г. за създаване на временен списък на високорискови растения, растителни продукти или други обекти по смисъла на член 42 от Регламент (ЕС) 2016/2031, както и списък на растенията, за чието въвеждане в Съюза не се изискват фитосанитарни сертификати по смисъла на член 73 от

Amber Green White

1618, гр. София, бул. „Цар Борис III“ № 136; тел. +359 2 427 30 56

<https://corhv.government.bg>, corhv@mzh.government.bg

им на територията на Съюза е забранено по смисъла на член 42 от Регламент (ЕС) 2016/2031 на Европейския парламент и на Съвета⁴, докато не се извърши предварителна оценка на риска, съгласно критериите, посочени в Приложение III на същия регламент.

Paracoccus marginatus Williams and Granara de Willink 1992, принадлежи към разред *Hemiptera* (полутвърдокрили), семейство *Pseudococcidae* (лъжещитоносни въшки). Неприятелят е с добре установена идентичност, за когото съществуват надеждни методи за откриване, морфологични ключове и молекулярни методи за идентифициране.

Биология на вредителя

Paracoccus marginatus е поливолтинен вид. В Индия неприятелят развива до 11 поколения годишно. В тропическите райони всички етапи от развитието на неприятеля могат да бъдат открити през цялата година (поколенията се припокриват). Видът се възпроизвежда полово. *Paracoccus marginatus* може успешно да се развива, оцелява и възпроизвежда в температурния диапазон от 18° С до 30° С Възрастните мъжки индивиди имат крила, но са слаби летци. Женските индивиди са безкрили. При температура от 25°С ± 1° С възрастните

Paracoccus marginatus- възрастна женска

живеят съответно: мъжките около 2 дни, а женските около 21 дни. Минималният температурен праг за развитие на възрастните е съответно за мъжките - 14,5° С, а за женските -13,9° С. Оптималните и максималните температурни прагове за развитието на възрастните е съответно за мъжките - 28,7° С и 31,9° С и за женските - 28,4°С и 32,1° С. След копулацията,

в зависимост от температурата и растението гостоприемник, женските лъжещитоносни въшки снасят в овисак (бяла восъчна обвивка), който е разположен в колонии от долната страна на листата, стъблата и плодовете. При температура на въздуха около 25° С една женска може да снесе средно 300 яйца. Ембрионалният период продължава от 5 до 27 дни. Постембрионалното развитие на неприятеля преминава през четири етапа при мъжките (ларва I възраст, ларва II

посочения регламент, С/2018/8877, ОВ L 323, 19.12.2018 г., стр. 10–15 ; ПРИЛОЖЕНИЕ 1 Списък на високорискови растения, растителни продукти или други обекти по смисъла на член 42, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2016/2031,

⁴ Регламент (ЕС) 2016/2031 на Европейския парламент и на Съвета от 26 октомври 2016 година за защитните мерки срещу вредителите по растенията, за изменение на регламенти (ЕС) № 228/2013, (ЕС) № 652/2014 и (ЕС) № 1143/2014 на Европейския парламент и на Съвета и за отмяна на директиви 69/464/ЕИО, 74/647/ЕИО, 93/85/ЕИО, 98/57/ЕО, 2000/29/ЕО, 2006/91/ЕО и 2007/33/ЕО на Съвета, ОJ L 317, 23.11.2016, стр. 4–104

възраст, предкакавида и какавида) и три етапа при женските (ларва I възраст, ларва II възраст и ларва III възраст).

Колония от *Paracoccus marginatus* върху *Papaya carica*

След излюпването си, ларвите от първа възраст (разселнички/бродяжки) се разпълзват и се заселват по пъпките, плодовете, листата и дръжките на гостоприемника. Могат да се заселят и върху стъблата. След като се установят на постоянно място започват да се хранят, като смучат сок от растението гостоприемник. В резултат на нападението се наблюдават следните симптоми:

- пожълтяване (хлороза), листно завиване (деформация) на листата;
- изсъхване и преждевременно окапване на листа и обезлистване на нападнатите растения;
- младите плодове се деформират и преждевременно окапват;
- местата на повредата са обилно покрити с медена роса (тя затруднява физиологичните процеси на растението) и восъчни отлагания от неприятеля;
- върху медената роса се развиват чернилни гъбички и мравки, които допълнително допринасят за загиването на растенията;
- изсъхване и загиване на млади клонки;
- при силно нападение загиване на цялото растение.

Растения гостоприемници

Paracoccus marginatus е полифаг - напада растения от около 172 растителни рода, които принадлежат към повече от 54 ботанически семейства. Той проявява предпочитание към растенията гостоприемници принадлежащи към семейства *Amaranthaceae* (щирови), *Aprocynaceae* (олеандрови), *Asteraceae* (сложноцветни), *Euphorbiaceae* (млечкови), *Fabaceae* (бобови), *Malvaceae* (слезови) и *Solanaceae* (картофови). Най-предпочитан гостоприемник е *Carica papaya* (папая) от сем. *Caricaceae* (карикови).

Много от растенията гостоприемници на *Paracoccus marginatus*, са земеделски култури, като *Solanum melongena* (патладжан), *Capsicum annuum* (пипер), *Solanum tuberosum* (картоф), *Momordica charantia* (момордика) *Solanum lycopersicum* (домат), *Phaseolus vulgaris* (обикновен фасул), *Vigna unguiculata* (папуда), *Zea mays* (царевица), *Helianthus annuus* (слънчоглед), *Glycine max* (соя), *Gossypium hirsutum* (памук), *Vitis vinifera* (лоза), *Morus alba* (бяла черница),

Punica granatum (нар), *Citrus limon* (лимон), *Citrus paradisi* (грейпфрут), *Citrus sinensis* (сладък портокал), *Persea americana* (авокадо), *Phoenix dactylifera* (финикова палма), *Psidium guajava* (гуава), *Mangifera indica* (манго), *Origanum majorana* (майорана), *Carica papaya* (папая), *Passiflora edulis* (маракуя) и *Ocimum basilicum* (босилек). Неприятелят напада и някои декоративни растения, като *Hibiscus cannabinus*, *Hibiscus rosa-sinensis*, *Nerium oleander*, *Euphorbia pulcherrima*, *Plumeria* spp. и *Rosa* spp (роза).

Много от изброените земеделски култури и декоративни растения се отглеждат на територията на ЕС.

Разпространение

Paracoccus marginatus произхожда от Централна Америка. През 90-те години на миналия век започва да се разпространява в Карибския регион. Към настоящия момент се е разпространил и в Африка и Южна Азия

Глобално разпространение на *Paracoccus marginatus* (източник: CABI⁵, García Morales et al., 2016⁶)

Съгласно базата данни на Международния център за земеделие и бионауки (Centre for Agriculture and Bioscience International – (CABI) към 17.01.2023 г., не се съобщава *Paracoccus marginatus* да присъства на територията на ЕС.

Пътища за навлизане в ЕС

Основните, потенциални пътища за навлизане на *Paracoccus marginatus* на територията на ЕС са посредством международния търговски обмен и движение на растения и растителни

⁵ CABI Compendium, <https://www.cabidigitallibrary.org/doi/10.1079/cabicompendium.39201>

⁶ Garc_1a Morales M, Denno BD, Miller DR, Miller GL, Ben-Dov Y and Hardy NB, 2016. ScaleNet: A literature-based model of scale insect biology and systematics. Database. <https://doi.org/10.1093/database/bav118>

продукти, чрез яйца, ларви и възрастни, намиращи се върху растения за засаждане (различни от семена), рязан цвят, плодове и зеленчуци, от растения гостоприемници, произхождащи от страни с установена зараза.

Потенциалните пътища за навлизането на *Paracoccus marginatus* на територията на ЕС са регулирани в Приложения VI и Приложение XI, част А на Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията⁷.

Съгласно информацията от базата данни на TRACES⁸, обхващаща периода от май 2020 г. до декември 2022 г., към 12 декември 2022 г., не се съобщава за прихващания на *Paracoccus marginatus*. Поради технически проблеми достъпът до базата данни на Europhyt⁹ не е бил възможен, но тъй като *Paracoccus marginatus* не е със статут на карантинен вредител, държавите-членки на ЕС нямат задължение да уведомяват за прихващане на вредителя чрез Europhyt.

Установяване и разпространение в ЕС

Paracoccus marginatus е полифаг. Много от култивираните растителни видове (патладжан, пипер, картоф, домати, обикновен фасул, папуда, царевица, слънчоглед, соя, памук, лоза, нар, лимон, грейпфрут, портокал, авокадо, финикова палма, и босилек), докладвани като гостоприемници на *Paracoccus marginatus*, се отглеждат в много от държавите-членки на ЕС.

В страните, където *Paracoccus marginatus* присъства, преобладават климатични зони по класификацията на Köppen-Geiger¹⁰, които се срещат и в ЕС - (BSh - горещ степен климат, Csa - умерено топъл климат със сухо и горещо лято)

⁷ ПРИЛОЖЕНИЕ VI - Списък на растенията, растителните продукти и другите обекти, чието въвеждане в Съюза от определени трети държави е забранено - Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията

ПРИЛОЖЕНИЕ XI Списък на растенията, растителните продукти и други обекти, за които се изисква фитосанитарен сертификат за въвеждането им на територията на Съюза, и тези, за които не се изисква такъв сертификат,

ЧАСТ А Списък на растенията, растителните продукти и други обекти, както и съответните трети държави на произход или изпращане, за които в съответствие с член 72, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2016/2031 се изисква фитосанитарен сертификат за въвеждането им на територията на Съюза - Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията.

⁸ TRACES - TRAdE Control and Expert System - Експертна система за контрол на търговията.

⁹ EUROPHYT - Европейска система за бързо предупреждение, в която се регистрират прихващания по фитосанитарни причини на пратки от растения и растителни продукти, внесени в ЕС или търгувани в самия ЕС.

¹⁰ WORLD MAPS OF KÖPPEN-GEIGER CLIMATE CLASSIFICATION, <http://koeppen-geiger.vu-wien.ac.at/present.htm>, <https://www.mindat.org/climate.php>

Тропичен климат (A) - Екваториален (Af) Тропичен мусонен (Am) Тропичен саванен (Aw)

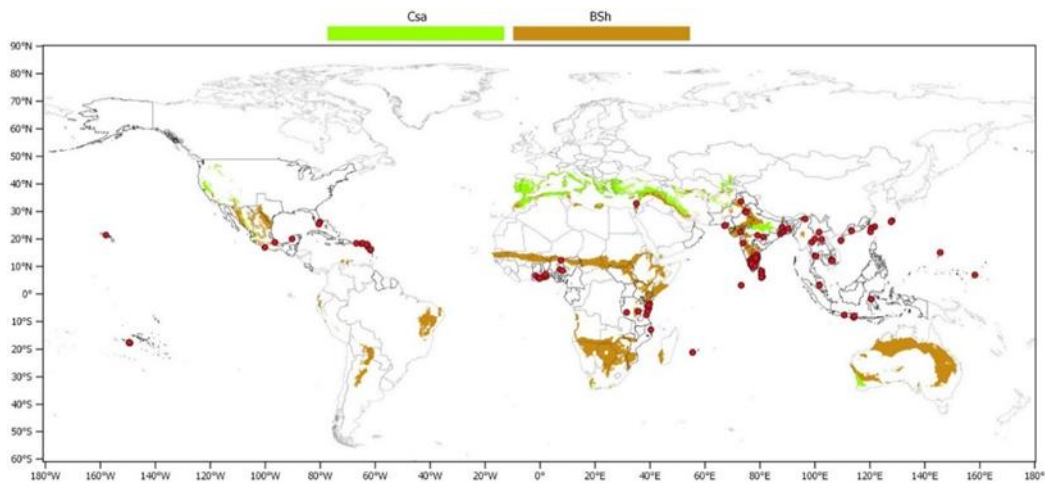
Сух климат (B) - Горещ пустинен (BWh) Студен пустинен (BWk) Горещ степен (BSh) Студен степен (BSk)

Умерен климат (C) - Вложен субтропичен климат (Cfa, Cwa) Океански климат (Cfb, Cwb, Cfc) Средиземноморски климат (Csa, Csb)

Континентален климат (D) - Умереноконтинентален климат (Dsa, Dsb, Dwa, Dwb, Dfa, Dfb) Влажен континентален климат (Dfa, Dwa, Dfb, Dwb) Субполярен климат (Dfc, Dwc, Dfd)

Полярен климат (E) - Полярен климат (ET, EF) Планински климат (ET/H)

Световно разпространение на климатичните типове Köppen–Geiger, които се срещат в ЕС и в райони извън ЕС, където е докладван *Paracoccus marginatus*

Предвид климатичните сходства между районите, където се среща неприятелят и най-топлите райони на Кипър, Гърция, Италия (Сицилия) и Испания (Севиля), където се срещат растения гостоприемници на *Paracoccus marginatus*, се предполага, че той има потенциал да се установи и разпространи в тези територии на ЕС.

След евентуално установяване на територията на ЕС, *Paracoccus marginatus* би могъл да се разпространи на големи разстояния основно чрез движение и търговия на растения за засаждане, рязан цвят плодове и зеленчуци, с наличие на вредителя. Неприятелят би могъл да се разпространи локално чрез ларвите от първа възраст (разселнички/бродяжки), които с помощта на вятъра и човешката дейност (превозни средства и животни) могат да бъдат пренесени до други растения гостоприемници.

Въздействие

Неприятелят има голям брой гостоприемници, включително много икономически важни култури и декоративни растения, които се отглеждат в ЕС, но няма официално публикувани данни за негативното му въздействие върху много от тези растения. Ако *Paracoccus marginatus* се установи в ЕС, той би могъл да окаже икономическо въздействие, но в малък район на ЕС, основно в най-топлите части на Кипър, Гърция, Италия и Испания.

Мерки за контрол

Неприятелят *Paracoccus marginatus* не е включен в приложение II на Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията, като карантинен вредител, който е от значение за ЕС, но в т. 8, 10, 11, 13, 14 и 18 от приложение VI на Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072

на Комисията са посочени растения, растителни продукти и други обекти, които са гостоприемници на *Paracoccus marginatus* и въвеждането им в Съюза от някои трети държави е забранено.

При внос на растения за засаждане, рязан цвят, плодове и зеленчуци от трети страни се изисква фитосанитарен сертификат, както е посочено в приложение XI, част А на Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията. Същите се инспектират при пристигане.

Растенията *Jasminum polyanthum* (многоцветен жасмин), *Persea americana* (авокадо) и *Momordica charantia* (момордика/горчива краставица), които са гостоприемници на *Paracoccus marginatus*, са включени в приложение I към Регламент за изпълнение (ЕС) 2018/2019 на Комисията като „високорискови растения“. Въвеждането им на територията на Съюза е забранено по смисъла на член 42 от Регламент (ЕС) 2016/2031 на Европейския парламент и на Съвета, докато не се извърши предварителна оценка на риска, съгласно критериите, посочени в Приложение III на същия регламент.

Допълнителни възможности за намаляване на потенциалния риск от въвеждане, установяване и разпространение на неприятеля в ЕС са: растенията гостоприемници и растителните продукти да произхождат от страни свободни от вредителя; отглеждане на растения в изолация; управлявани условия на отглеждане; биологичен контрол; химично третиране на растенията, включително репродуктивния материал; химични и физични обработки на пратките; топлинни обработки; почистване и дезинфекция на съоръжения, инструменти и машини; внимателно инспектиране; извършване на инспекции в мястото на внос; вземане на проби за лабораторни изследвания и изискване на фитосанитарен сертификат и растителен паспорт.

Пълният списък на допълнителните мерки за контрол с цел намаляване риска от въвеждане, установяване и разпространение на *Paracoccus marginatus* на територията на ЕС, е посочен в Ръководството за количествена оценка на риска от вредители по растенията, разработено от работна група към панела по здраве на растенията на ЕОБХ, 2018¹¹.

Заклучение

***Paracoccus marginatus* отговаря на всички критерии, които са в компетентността на ЕОБХ за оценка, за да бъде разглеждан като потенциален карантинен вредител за ЕС.**

¹¹ Guidance on quantitative pest risk assessment, <https://efsa.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.2903/j.efsa.2018.5350>

Значение за България

Понастоящем *Paracoccus marginatus* не присъства на територията на ЕС и България, и неприятелят се счита за потенциален карантинен вредител за ЕС.

При неспазване на фитосанитарните мерки за контрол, на европейско и национално ниво, *Paracoccus marginatus* би могъл да навлезе в страната ни посредством внос на растения за засаждане, рязан цвят, плодове и зеленчуци, от растенията гостоприемници на неприятеля, произхождащи от страни където вредителят присъства.

При евентуално навлизане в страната, видът не би могъл да се установи, тъй като агроклиматичните условия в България са неподходящи за неговото установяване и разпространение.

При обследване и съмнение за наличие на неприятеля и/или предполагаеми повреди от него, е необходимо незабавно да се уведомят официалните власти, контролиращи карантинните вредители. Ранното откриване би могло да помогне за управлението (обследване, прогноза и контрол) на този вредител в България.

Източник: EFSA PLH Panel (EFSA Panel on Plant Health), Claude Bragard, et al., 2023. Scientific Opinion on the Pest categorisation of *Paracoccus marginatus*. EFSA Journal 2023;21(3):7899

<https://efsa.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.2903/j.efsa.2023.7899>

[растенията-с-31](#)

Други информации в областта на здравето на растенията, могат да бъдат намерени на интернет страницата на Центъра за оценка на риска по хранителната верига - <https://corhv.government.bg/> <https://corhv.government.bg/Здраве-на-растенията-с-31>

Изготвил: Татяна Величкова, главен експерт,

Дирекция „Оценка на риска по хранителната верига“, ЦОПХВ,

23.06.2023 г.